

2. HAUR HEZKUNTZAKO LEHEN ZIKLOAK AUTONOMIA ERKIDEGOAN DUEN HEDADURA

1996. urteari dagokion Txostenean, Arartekoak gomendio bat zuzendu zien herri administrazioei "Haur hezkuntza eta erantzukizun familiarren eta profesionalen arteko adiskidetzeta" izenburupean, eta bere helburua, haur hezkuntzari dagokion adinean haurrak eskolaratzen direnean sortzen diren zenbait arazo aztertzea zen.

Arartekoaren aurrean oraindik ere behar bezala argudiatutako kekek aurkezten direla ikusirik, beharrezkoa iruditzen zaigu lehengo arazo horretara itzultzea, funtsezkoa deritzogun alderdi bat azpimarratuz: nola ezartzen den matrikularen eskaintza haur hezkuntzako 1. zikloan, aldez aurreko plangintzarik gabe, eta horrek dakartzan ondorioak.

Jaso ditugun kekek aurreste bera dute denek, hots, ez dagoela plangintza egoki bat, eskolaratzeko eskakizunak berdintasunezko egoera batean bete daitezela xedetzat duena eta herri administrazio guztien arteko lankidetzaren emaitza izango dena.

Funtsean bi eratako kekek aurkitzen ditugu: a) bi urteko ikasleen gurasoek egindakoak, zeren ikusten baitute Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailaren menpeko ikastetxeetan ez zaiola erantzuten eskolaratzeko eskakizunari, eta b), ikastetxeek aurkeztutakoak, finantzaketa arazo bat sortu zaiela azaldu baitute, zenbait administrazioiok -Gipuzkoako Foru Aldundiak, esaterako- iragarri duten finantzaketa murrizketaren ondorioz eta Eusko Jaurlaritzak titulartasuna duen ikastetxeetan bi urteko ikasgelak irekitzearen ondorioz. Lehenik azkeneko horiek aztertuko ditugu.

A. Herri administrazioen arteko lankidetzeta. Hezkuntza Administrazioaren eskumen berezia eta bere eskaintzaren koordinazioa.

Gipuzkoako haur hezkuntzako ikastetxeen kolektibo batek bere egungo finantzaketa publikoari batez ere eragiten dioten zenbait kexa aurkeztu ditu.

Proposatutako arazo horrek berekin dauzkan alderdi ezberdinak aztertzean, ikusi dugu ikuspegi ezberdinak daudela azterketa hori egiten duen administrazioa zein den kontuan hartzen badugu, hots, Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila den edo Gipuzkoako Foru Aldundiko Gizarte Zerbitzuen Departamentua den.

Kexa horiek azaleratu duten egoera balio handikoa gerta daiteke hemen egingo ditugun zenbait gogoeta beste herri administrazio batzuekiko lankidetzaren antzeko kasuetan ere aplika daitezten.

Bi administrazio horiek, nahiz modu ezberdinean, haur hezkuntzak daukan eskolaratze-arazoaren eragina jasotzen dute: Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak, batetik, berak duelako Erkidego honetan hezkuntza alorreko eskumena, eta Foru Aldundiko Gizarte Zerbitzuen Sailak, bestetik, beste aldundi eta udal batzuek bezala, arestian laguntzazko bezala sailkatu den zerbitzu publiko hori zuzenean finantzatzen edo eskaintzen ari den herri administrazio bat delako.

Hezkuntza Sistemaren Antolamendu Orokorraren gaineko urriaren 3ko 1/1990 Lege Organikoa (LOGSE) onetsi zenean, hezkuntza sistemako etapa bat gehiago bezala egituratu zen haur hezkuntza, eta horren ondorioz, alor honetan hezkuntza administrazioek duten erantzukizuna begibistakoa da.

Bi administrazio horiek beren jarrerak azaltzerakoan erabili dituzten hitzek sumarazten digute ikuspegi ezberdinak daudela haurrek zero urtetik aurrera eskolaratzeko sailkapen berriaren ondoren bakoitzari dagokion erantzukizunaren gainean.

Horren finantzaketari dagokionez, mahaigaineratutako arazoaren muinak lotura handia du Foru Aldundiak haur hezkuntzako ikastetxeetara ekarpenak murrizten joateko agertutako asmoarekin, finantzaketa hori bere gain hartu behar duena Eusko Jaurlaritzak izan behar duela argudiatuz.

Berez, Foru Administrazioetik sustatutako formula hau baliagarria izan daiteke, zeren ez baitu legearen inolako aginduren kontrako aurkaesanik berekin. Nolanahi ere, bertako arduradunek egindako adierazpenen arabera, formula horrek ez dirudi finantzaketa horretan inplikatu dadila lortu nahi den Hezkuntza Administrazioaren onespena izango duenik.

Zehazgabetasunezko egoera horrek, ekidin egin behar den ziurtasunik gabeko egoera batean uzten ditu eragindako ikastetxeak, berauek eskaintzen duten zerbitzuaren jarraipenari eragin baitiezaioke eta, gainera, ez datorrelako bat herri administrazioaren eta herritarren arteko harremanetan nagusi izan behar duten printzipioekin, horien artean elkarrekiko konfiantzarena.

Jarrerren desadostasun horren aurrean, adierazi beharra dago formula baten edo bestearen aldeko aukera ezin daitekeela izan legeak herri administrazio jakin bati ezar diezazkiokeen finantzaketa obligazioen arabera bakarrik erabaki beharreko gai bat.

Ordenamendu juridikoak hezkuntza sistemaren barruan haur hezkuntza sartu duenean, ez da bere helburua izan ordu arte beste herri administrazio batzuek bere gain hartutako finantza obligazioak eta erantzukizunak Hezkuntza Administrazioaren gain uztea. Arauak finkatu duen bidea, Erkidego honetako herri administrazioen arteko lankidetzarena da, eta hori, beste alde batetik, haur hezkuntza garatzeak eskatzen duen inbertsio ahaleginak berezkoa duen zerbait bezala hartu beharra dago.

LOGSE legeak bere lehen tituluan jasotzen dituen aurreikuspenak egoera horren isla dira, zeren herri administrazio ezberdinei esleitzen baitie haur hezkuntzaren ardura, nahiz, eginkizunen banaketaren arabera, eskaintzaren koordinazioa hezkuntza administrazioen gain geratzen den. Lege Organiko horrek aurreikusten du herri administrazioak izango direla, eta ez bakarrik hezkuntza arlokoak, ardura hori bermatzearen erantzuleak. Horrela dio bere 11. artikuluan:

- “2 ...Herri administrazioek, horrela eskatzen duten biztanleen eskolaratzea ziurtatzeko nahikoa den plaza kopurua egon dadila bermatuko dute.
3. Hezkuntza administrazioek koordinatuko dute herri administrazio ezberdinen haur hezkuntzako eskola-postuen eskaintza...”

Bestetik, gure Erkidegoaren esparruan, Euskal Eskola Publikoaren otsailaren 19ko 1/1993 Legeak (EEPL) antzeko zentzuan aztertzen ditu botere publikoek haur hezkuntzarekiko dituzten obligazioak. Bertako bederatzigarren artikuluan, bigarren apartatuan, ondorengo dio:

- “2. Hezkuntza Administrazioak, gizarte eragile eta administrazio ezberdinekin lankidetzan, hala eskatzen duten guztientzat zero urtetik aurrerako eskolaratzea ezarriko du urratsez urrats, hezkuntza sektoreei haurrak eskolaratzeko aukeren berri emanaz. Edozein kasutan, ezarpen prozesu horretan lehentasuna emango zaie maila sozioekonomiko txikiena duten eskualdeei, eta oro har, hezkuntza premia bereziak dituzten edo hizkuntz mailako premiak dituzten ikasleei”.

Botere publikoen obligazioei buruz, EEPLko adierazpenak aski garbiak dira Hezkuntza Administrazioak betetzen duen zuzendaritza eginkizunari dagokionez eta gainerako herri administrazioekin egon behar duen lankidetzari dagokionez.

Lortu nahi den irtenbide horren diseinuak ez badu erdiesten eragindako administrazio guztien eta gizarte eragile guztien partaidetza, ez dirudi Lege horrek 9.2. artikuluan aldarrikatzen duen lankidetzaren behar den moduan erantzungo zaionik.

Aurkitzen diren ziurgabetasunaren aurrean beren kexa aurkeztu duten haur hezkuntzako ikastetxeei dagokienez, Hezkuntza Administrazioak horien finantzaketa bere gain ez hartzeko asmoa adierazi du, argudiatuz bere gain hartze hori ez dela legezko agindu bat, zeren legeak etapa honen antolamendua bakarrik esleitzen baitio Hezkuntza Administrazioari, baina ez horren finantzaketa osoa, horretarako beste herri administrazio batzuekiko lankidetzaren bidez.

Bidezkoa den bezala, arazo honen konponbidea legearen aurreikuspenak betetzetik etorri behar du. Baina ez, ordea, eragindako administrazio bakoitzarentzat arauak aurreikusitako obligazioen zerrenda jakin bat bere gain hartzeari begira, baizik eta haur hezkuntza hori hezkuntza sistemaren barruan sartu den arte zero urtetik aurrerako haurren ardura bere gain hartu izan duten herri administrazioek batetik, eta ordenamenduari jarraiki, adin horretako haurren eskolaratzea urratsez urrats ezartzeko lanaren aitzindaritzaren jaso duen Hezkuntza Administrazioak bestetik, gauzatutako benetako lankidetzaren ondorio gisa. Ildo horretatik, Hezkuntza Administrazioaren azalpenak, beste herri administrazio batzuek finantzaketan duten erantzukidetasunari dagokionez, arrazoizkoa dirudi.

Argudio honek balio izango digu administrazio bakoitzaren jarrera zein den argitzeko, edo bestela esanda, ikuspuntu tekniko-juridiko batetik horietako bakoitzaren legezko obligazioak zeintzuk izan daitezkeen aztertzeko.

Nolanahi ere, begibistakoa da arazoaren azterketa ezin gera daitekeela jarrera horien zehaztapenean. Arazoa puntu horietan kokaturik, legezko aurreikuspenek hurrengo urratsa egitera behartzen dute, hots, Hezkuntza Administrazioari galdetzea ea, hezkuntza agintaritzaren aldetik, nola bete duen legeak izendatu dion obligazio hori, alegia, eskaintza hori zero urtetik aurrera urratsez urrats ezartzeko lanaren aitzindaritzaren burutzeari, EEPLaren 9.2. artikulua adierazten duen moduan.

Eragindako sektoreen, gizarte eragileen eta herri administrazioen partaidetza izango duen plangintza horrek, zero urtetik aurrerako haurren eskolaratzean sortzen diren arazo gehientsuenei irtenbidea emango dien tresna bilakatu behar du, bai ikastetxeetako titularrei dagokienez eta bai gurasoei dagokienez ere, zeintzuek, beren kexen bidez, legeak aurreikusitako hitzetan eskolaratze eskakizunari erantzuten ez zaiola adierazten baitute. Lankidetzaren honekin loturik, 1996. urteari dagokion Txostenean ondorengoa genioen:

“Erakunde honen iritziz, lankidetzaren premia hau oso alderdi zehatzetan gauzatu daiteke eta gauzatu behar da, hala nola eskolaratzearen premien plangintzan edo programazioan, zeren bestela horrek esan nahiko baitu bai Eskola Publikoaren Lege honek derrigortzen duen jarduketaren bidez hau ukatzea, eta bai plangintza lan honen bereizgarri izan behar duten oinarrizko puntuetako bati iskin egitea ere: eragindako sektore guztien partaidetza.

Horregatik guztiagatik, funtsezkoa iruditzen zaigu, hezkuntza maila honetako zerbitzuen eskaintza programatzerakoan, eragindako eragileen partaidetza bultzatzeaz gain, egun dauden ikastetxe guztiak kontuan hartuz burutu dadila programazio hori.

Aldi berean, beste administrazio batzuen menpeko diren edo gizarte ekimenez sortu diren haur hezkuntzako ikastetxe horien finantzaketa aukerak aztertu beharko dira, baldin eta horien bidez Hezkuntza Administrazioaren sareko herri ikastetxeetatik betetzen ez diren eskolaratzearen premiei erantzuten bazaie.”

Beraz, bai Arartekoak jasotzen dituen kexek eta bai horien izapidaketak eskaini dituen datuek ere garbi erakusten dute eskolaratze horren ezarpena ez dela burutzen ari modu antolatatu batez eta legez ezarritako irizpideei jarraiki.

Hezkuntza Administrazioaren jokabidea ez da pasiboa haur hezkuntzako lehen zikloko eskolaratzeari dagokionez. Horri eskaintzen dion laguntza materialari dagokionez, udal titularitateko ikastetxeen finantzaketarako urtero burutzen duen laguntza deialdian datza nagusiki bere jarduera, baina halaber, ikasturte bakoitzaren hasieran bere menpeko ikastetxeetan egiten duen eskolaratze eskaintzan.

Bi jarduera horiek, egun dagoen eskaeraren programazioaren barruan aurreikusi beharko lirateke. Halere, zenbait udalek ikastetxe horien eskura jarritako bitartekoak koordinatu, foru aldundiek finantzaturako ikastetxeak kontuan hartu eta EEPLak bere 9.2. artikuluan ezarritakoarekin bat datozen irizpideekin bere baliabide propioak eskainiko lituzkeen plangintza egokirik ez egotea eragozpen bat gertatu da Hezkuntza Administrazioaren eskaintzarekin lotuta jaso ditugun kexa askori erantzun bat emateko orduan.

Gogoeta hauek, arestian adierazi dugun bezala, haur hezkuntzako lehen zikloko ikastetxe batzuen finantzaketarekin loturiko arazo bat izan dute abiapuntu, izan ere, horietan burutzen den zerbitzu publikoa orain arte finantzatu duen Gipuzkoako Foru Aldundiak adierazi egin baitu horien finantzaketa murrizteko asmoa duela, finantzaketa hori Eusko Jaurlaritzak bere gain har dezan.

Arazo hau arestian azaldutako gogoeta horien arabera aztertu ondoren, Arartekoak atera duen ondorioa da orain arte finantzaketan parte hartu duten herri administrazioek finantzaketa hori eteten baldin badute, Hezkuntza Administrazioarekin eta eragindakoekin hitzarmen baten barruan jaso gabe, bi urtetik aurrerako haurren eskolaratzearen urratsez urratseko ezarpenari buruz ordenamendu juridikoak ezartzen dituen aurreikuspenen aurkakoa izango litzatekeela.

Ikastetxe hauen tratamendua, haur hezkuntzako lehen zikloarekin zerikusirik duten beste alderdi batzuekin batera, eskolaratze premiei buruzko plangintzaren barruan sartu beharra dago, eta horren ordenamendurako, EEPLak Hezkuntza Administrazioari esleitzen dio erantzukizuna.

Herri administrazioen arteko lankidetzari eragiten dion alderdi honetaz gainera, arestian azaldu dugu ikastetxe hauei eragiten dien arazoaren beste alderdi bat litzatekeela Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailaren menpeko diren herri ikastetxeetan bi urtekoentzako ikasgelak irekitzea.

Ikasgela horien irekierarekin batera horri dagokion eskaera baldin badator gerora, aipatutako departamentu horren jarduera arrazoizkoa dela ulertu beharra dago. Nolanahi ere, erabaki hori ez badu plangintza batek babesten, erantzun bat eman behar zaion biztanleria horri begira finkatu beharreko irizpideez gain (EEPLko 9.2. art.) haur hezkuntzako beste ikastetxe batzuk ere badaudela kontuan hartuko dituen, orduan arriskua dago horien jarraipena zalantzan geratzeko.

1996. urteari dagokion txostenean jasotako gomendioan aztertu genuen arazo hori, eta bertan adierazi genuen zein garrantzitsua den hezkuntza maila honetako zerbitzuen eskaintzaren programazioan, eragindakoek parte har dezatela bultzatzea ez ezik, baita programazio hori burutzea ere egun dauden ikastetxe guztiak kontuan izanik.

Horrek bigarren ondorio batera garamatza, hots, hezkuntza zerbitzu honen eskaintza urratsez urrats ezarri behar horrek -Hezkuntza Administrazioaren aldetik bi urtekoentzako ikasgelak ere horren barruan sartuz-, plangintza bati erantzun behar diola, hezkuntza

eta gizarte arloko eginkizun bat betetzeaz gainera herri administrazioak finantzatzen ari diren haur hezkuntzako ikastetxe guztiak kontuan hartuko dituen.

Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saileko ikastetxeekin batera titularitate ezberdineko beste batzuk ere egoteak -eskolaratzearen eskaera horri erantzuten ari direnak-, beharrezkoa egiten du eskaintza hori antolatua izan dadila, eta legeak ezartzen duen urratsez urratseko ezarpen horren lehentasunekin bat datozen aurreikuspen batzuen emaitza izan dadila.

Jakina, bi urtekoentzako ikasgelak plangintzarik gabe irekitzeak ez die soilik gainerako ikastetxeei eragingo, baizik eta gurasoen eskubideei ere eragin diezaieke, zero urtetik aurrerako eskolaratzea urratsez urrats ezarri eta bertan sartzea berdintasunezko baldintzetan gauzatu dadila eskatzeko eskubide gisa ulerturik, Legeak zehaztutako irizpide objektiboekin bat etorritik. Legeak aurreikusten duen urratsez urratseko ezarpen hori ez bada programazio orokor baten barruan gauzaten, aipatutako EEPL horrek jasotzen dituen printzipioekin bat datorrena, irudipena sor dezake ikasle batzuei eta besteei modu ezberdinez kontu egiten zaiela, eta bereizkuntza horrek ez duela justifikaziorik.

Arartekoaren iritziz, kasu guztietan beharrezkoa den plangintza hau are garrantzitsuagoa bilakatzen da honakoa bezalako esparru batean, non hezkuntza ez baita derrigorrezkoa. Gainera badago beste arrazoi bat gehiago: egun, egoera berean dauden zenbait gurasok oso baldintza ekonomiko ezberdinetan eskolaratzen dituzte beren 2 urteko seme-alabak, Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailaren menpeko ikastetxeetan tokia lortzen duten ala ez.

Ziklo honetako haurren zenbait gurasok Arartekoaren aurrean egin dituzten kexa ezberdinek adierazgarri gisa balio izan dezakete benetan tratu ezberdin bat dagoela pentsatzeko, bai sartzeko unean eta bai eskolaratze horrek izango dituen baldintza ekonomikoetan ere.

Oraindik bere gain hartu gabeko irakaskuntza maila bat izatea, edota gurasoentzat 2. ziklorako aitortutakoaren parekoa den eskubide subjektiborik ez egotea, ez dira ezberdintasun hori azaltzeko nahikoa argudio. Jarraian, kexa horiek azaleratu duten arazoa aztertuko dugu.

B. Euskal eskola publikoan eskaintza hori berdintasunezko egoeran urratsez urrats ezartzeko gurasoek duten eskubidea, Legeak finkatutako lehentasunetan oinarriturik.

Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailaren menpeko ikastetxeetan bi urtekoentzako ikasgeletan eskolaratzeko beren eskaerari erantzun ez zaiola ikusi duten gurasoengandik jasotako kexei buruz balioespen bat egingo da jarraian. Plaza-eskaintza honek itxaropen handiak sortu ditu guraso askorengan, hain zuzen ere, eskaintza horrek, berau eskuratzen dutenentzat zerbitzu hau dohainik izango dela esan nahiko baitu, besteak beste.

Otsailaren 19ko 1/1993 Legeak aurreikusten du zero urtetik aurrerako eskolaratzearen ezarpena urratsez urrats gauzatuko dela. Hori dela eta, eskaerari ematen zaion erantzuna oraindik partziala izatea ezin daiteke hartu, printzipioz, obligazioen ez-betetze bat bezala.

Nolanahi ere, aipatutako lege horren arabera Hezkuntza Administrazioak zero urtetik aurrera ikasleen eskolaratzea urratsez urrats ezartzeko modua aztertzen badugu, adierazi beharra dago jarduera horrek, alderdi askotan, ez dituela kontuan hartzen legeak

finkatutako irizpideak. Gogora dezagun hemen 1/1993 Legeak zer dioen, bere 9. artikuluan, ezarpen irizpideei dagokienez:

“9. -2. Artikulua.- ...Edozein kasutan, ezarpen prozesu horretan lehentasuna emango zaie maila sozioekonomiko txikiena duten eskualdeei, eta oro har, hezkuntza premia bereziak dituzten edo hizkuntz mailako premiak dituzten ikasleei”.

Plangintza, Legeak finkatutako lehentasun batzuen arabera eskaintza antolatu behar duen tresna gisa harturik, funtsezko elementu bihurtzen da berriro, eta Hezkuntza Administrazioaren jardura zuzena den ala ez zehazteko balio izango du. Ildo horretatik, lehen zikloko plazen eskaintzak dagoen eskaera guztia estaltzen ez badu ere, hura behar bezala arrazoitua egongo da horren ezarpena legeak ezarritako irizpideetan oinarriturik programatu baldin bada, eta irizpide horiek, edonola ere, maila sozioekonomiko txikiena duten eskualdeei eta, oro har, hezkuntza premia bereziak dituzten edo hizkuntz mailako premiak dituzten ikasleei lehentasuna ematea izango dute helburu.

Hezkuntza sistema orokorki ezartzeko LOGSE legeak aurreikusitako epe orokorrak pentsaraz dezake epe hori betetzen ez den bitartean ez dela obligatorik izango zero urtetik aurrerako eskaintza ezartzeari dagokionez. Dagokigun gai hau arautzeko EEPLak darabiltzan hitzek ez dute aukerarik ematen halako interpretaziorik egiteko.

Hala eskatzen duen biztanleriaren eskolaratzea ziurtatzeko nahikoa den plaza kopurua bermatzen den unean bakarrik hitz egin ahal izango dugu epe bat ezartzeaz. EEPLak bere 9.2. artikuluan ezartzen dituen aurreikuspenek, halere, berehala betetzekoak izan behar dute, eta hori, bere helburuak berekin daraman zerbait da (hain zuzen ere, urratsez urratseko ezarpen hori nola gauzatu behar den arautzea), horretarako lehentasunak finkatuz, nahiz bestetik ez den beharrezkoa izango LOGSEaren lehen xedapen gehigarrian araudiz ezarritako epearen zain egotea.

Haur hezkuntzaren garapena arautzean, ordenamendu juridikoak ez du aurreikusten eskubide erreal eta benetakorik dagoenik, eta, gurasoek horri heldu ondoren, lehen zikloan eskolaratzeko beren eskaerei Administrazioak berehala erantzun diezaiela exijitzeko aukera ematen dienik. Ildo horretatik, plazak sortzeko eskubide subjektiborik ez dagoenez, eskolaratzeko premiei ematen zaien erantzuna oraindik ere partziala izatea ezin daiteke har gurasoek beren eskaera zuzendu dioten administrazio horren -eta kasu honetan, Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailaren- obligazioen ez-betetze bat balitz bezala.

Halere, plazen eskaintza partzial hori zein baldintzetan gertatzen ari den aztertzen baldin badugu, gerta liteke Hezkuntza Administrazioaren titularitatepeko ikastetxe batean plaza bat lortu dutenak ez izatea hezkuntza zerbitzu hau gehien behar dutenak, Legeak ezarritako irizpideen arabera. Jakina, zalantza hori arestian aipatutako lehentasun horien konparaketa bat eginez bakarrik argitu ahal izango da, eta dagokion plangintzan behar bezala islatu ondoren, aukera emango dute argitzeko zergatik ireki den matrikulatzeko eskaintza jakin bat bi urteko haurrentzat, ikastetxe jakin batzuetan bai, eta besteetan ez.

Oraingoz ohartu gara, Arartekoak horrelakoetan aurkitu duen arazoetako bat, Administrazioak bi urteko eskola-eskaintza zein termino zehatzetan planifikatu zuen egiaztatzeko zailtasuna izan dela.

Bi urteko haurrak ikasgeletan eskolaratzeari helduz, konturatu gara -horrela iradokitzen baitute Arartekoaren aurrean horrekin loturik aurkeztu diren kexek bederen-Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak ezarpen hori egin duenean ikastetxearen

beraren baliabide pertsonal edo espazialen arabera bakarrik egin duela, baina eskola-eskaintzaren irekiera horrek alde zuzenetik EEPLak finkatutako lehentasunei egokitutako plangintza bat eduki gabe, hots, maila sozioekonomiko txikiena duten eskualdeei eta, oro har, hezkuntza premia bereziak dituzten edo hizkuntz mailako premiak dituzten ikasleei erantzuteko xedea izan gabe.

Eskola-eskaintzaren antolakuntzan, botere publikoei aitortzen zaien ahalmen erabakitzailea gauzatu behar du Hezkuntza Administrazioak beraren gain utzi den zerbitzu hori burutzeko bitartekoen antolakuntzarik onena zein den zehazteko orduan.

Antolakuntza hori are funtsezkoagoa bihurtzen da oraindik bere gain hartu gabeko ez-derrigorrezko hezkuntza maila bat denean, alegia, egon daitekeen eskaera potentzial horri erantzuteko bitartekorik ez dagoenean.

Kexa espedienterik bat dela eta, Hezkuntza Administrazioak argudiatu du bitartekoen muga horrek baldintzatu egiten duela Arartekoaren aurrean egindako kexei eman beharreko erantzuna. Jakina, zenbaitetan, bitartekorik ez edukitzeak erabaki dezake zein izan behar duen eskubide jakin bati ematen zaion erantzunaren maila, eta modu horretan, eskubide baten edukiarik buruzko edozein ondorio juridiko antzua gerta liteke ez badago hori betetzeko bitartekorik.

Hori buruz lehenbailehen adierazi behar dugu, gogoeta hauen xedea ez dela egon litekeen bitartekoen eskasia hori, arestian azaldu dugun moduan, egungo eskaintzari ematen zaion erantzun partzial hori ezin daitekeelako har obligazioen ez-betetze bat bezala Administrazioaren aldetik. Ez-betetzea beste bat da, eta bere alderdi askotan gutxienez, ez du zerikusirik bitartekoen eskasiarekin, baizik eta horien antolamenduari, ez baita egokitzen EEPLak 9.2. artikuluan aurreikusitako eta behin eta berriz errepikatutako irizpide horietara.

Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak Arartekoari bidalitako informazio horrek azaltzen du azkeneko ikasturteetan bi urteko haurren urratsez urratseko eskolaratze bati ekin zaiola ikastetxeetako baliabide aukeren arabera. Hori dela eta, Hezkuntza Administrazioak ulertzen du ez dela libreki jokatzeko ari, baizik eta urratsez urratseko ezarpen bat burutzen ari dela, bitarteko batzuek baldintzaturik.

Aurreko horren ondorioz, ikastetxe bakoitzeko baliabideek erabakitzen dute zeintzuk diren lehentasunak, eta legeak finkatutako lehentasun horiek bazterretsiak geratzen dira.

Baliabideen muga hori, prestazio eskubideek berezkoa duten alderdi bat izanik, burutu dugun azterketa honetan kontuan izan dugun alderdi bat da. Edonola ere, gure desadostasuna azaldu behar dugu Hezkuntza Sailak baliabideen muga hori ematen dion hedaturari dagokionez, eta hezkuntza adin honen ezarpenean aurrera egiteko moduari dagokionez.

Bi urteko ikasgela bat ireki dadila erabakitzen duen arrazoia ikastetxe jakin batean dauden baliabideak bakarrik baldin badira, zerbitzu hori eskaintzen zaien ikasleek ezaugarriek zehaztuko dituzte alde zuzenetik eskaintza beraren ezaugarriak. Egia da ikasle horiek eskolaratze hori eskuratzeko eskubidea izango dutela, baina egia da, halaber, oraindik partziala eta, beraz, mugatua den eskolaratze egoera batean gerta daitekeela beste eskualde batzuetako haurrak bazterretsiak geratzea, beren ikastetxeek adin horretan eskolaratzeko eskaerari erantzun bat emateko baliabiderik ez dutelako, nahiz EEPLaren irizpideak aplikatuz gero eskolaratze hori eskuratzeko aukerak baina eskubide hobeak eduki beharko luketen.

Jokaera horren bidez, urratsez urratseko ezarpen bat lortzen da benetan, kopuru absolutoei dagokienez bederen, baina ez zaie erantzunik ematen zenbait lehentasuni,

eta Administrazioak ezin ditzake lehentasun horiek bere gain hartu, aurrez legeak zehaztuak daudelako. Lehentasun horiek ez aplikatzearen ondorioz, gerta daiteke eskolaratuak diren haurrak baino premia handiagoa duten beste batzuei une honetan erantzunik ez ematea.

Testuinguru horretan, gurasoen eskubidea -hots, urratsez urratseko ezarpen hori berdintasunezko baldintzetan gauzatzeko eskubide gisa ulerturik, betiere legeak zehaztutako helburuen arabera- zantpatua izan den ala ez erabakitzeko aukera eskainiko digun plangintza egokirik ez dugunez, modu orokor eta lauso batez bakarrik aztertu ahal izango dugu arazo hori, kexa bakoitzean eskubideen benetako zapalketa bat gertatu den ala ez erabakitzeko modurik izan gabe.

Zenbait kasutan, ohartu gara nolako ondorio kaltegarriak dituen Hezkuntza Sailaren titularitatepeko ikastetxeetan bi urteko ikasgelen eskaintza gauzaten ari den moduak, zeren baliabide erabilgarriak zeintzuk diren kontuan izan gabe jokaten baita.

Hezkuntza Administrazioiko ikastetxeetako bi urteko ikasgelen eskaintzarekin loturik jaso ditugun kexek argi erakusten dute benetan zapaldu egin direla norbanakoen eskubideak. Legebiltzarrari igorritako 1997. urteko Txostenean, hezkuntzari dagokion atalean, minusbaliotasuna duten haurren arazoa azaldu genuen, eta bi urteko ikasgeletan egun dagoen hezkuntza-eskaintzaren egituraren ondorioz nabarmenki kalteturik geratzen dira zenbait haur, hain zuzen ere, minusbaliotasun fisiko edo psikikoak izateagatik ume garaian eskolaratzea ezinezkoa gertatzen zaielako.

Aipatzen ari garen arazo hori ez da hezkuntza premia bereziak dituzten bi urteko haurrak eskolaratzeko unean horiei arretarik ez eskaintzea, baizik eta beren premia bereziei erantzuteko baliabiderik ez edukitzeagatik ikastetxeak beren matrikula-eskaera ezetsi izana.

Horrekin loturik, ikastetxe batean bi urteko ikasgela bat zabaltzeko eta hezkuntza premia bereziei erantzuteko baliabide propiorik izan ez dutenean, Hezkuntza Administrazioak jakinarazi izan dio Arartekoari ezin daitekeela baliabide osagarriarik jarri, horien matrikulazioa bere gain hartu gabeko eskolaratze urrats batean gertatzen delako.

Benetan jokoan dagoena ez da haur hezkuntzako lehen zikloan haurrak berehala eskolaratzeko eskubide hori, baizik eta dauden zerbitzu horiek berdintasunezko baldintzetan eskuratzeko eskubidea izatea. Egungo egoeran, irizpide objektibo batzuen arabera baliabide erabilgarriak antolatuko dituen plangintzarik ez dagoenez, ez dago bermaturik zerbitzu hori berdintasunezko baldintzetan eskuratu denik.

Gogoeta horien bidez aztertu nahi izan dugu nola jokaten ari den Hezkuntza Saila bi urteko ikasgelak irekitzerakoan, legeak ezartzen dituen lehentasunetara egokitzen al diren ikusirik.

Printzipioz, legeak finkatutako lehentasunei jarraiki arreta eskaini behar zaion biztanleria zehaztu beharra dago, eskaintzaren diseinuari ekin baino lehen, eta modu horretan, arreta eskaini beharreko biztanleria zein den kontuan izanik, bi urteko ikasleen matrikulazio-eskaintza gauzatu behar den ikastetxe hori bat ala bestea izango da.

Halere, ez da Arartekoaren eginkizuna erabakitzea nola geratu behar duten aipatutako legezko lehentasun horiek hezkuntza-eskaintzan zehazturik, ezta zein izan behar duen horien diseinua ere. Ildo horretatik, aurreko parrafoan aipatu dugun formula hori ez da ulertu behar gomendio bat bezala erabakitzeko zein izan behar duen EEPLko lehentasunak egituratzeko formula. Hori dela eta, ezin daitezke baztertu beste formula batzuk, hala nola ikastetxe bakoitzean dauden baliabideak abiapuntutzat harturik eskaintza hori legearen lehentasunaren arabera berbideratu dezaketenak, ikasleak bertan onartzeko arau berezi batzuen bidez, esandako lehentasun horiekin bat etorritz.

Eguno egoerari buruzko balioespena egin ondoren, bi urteko ikasleak Hezkuntza Saileko ikastetxeetan onartzerakoan hiru urtetik aurrerakoan matrikulazioak dituen irizpide bereberri jarraiki burutzen ari delarik -izan ere, adin horretatik aurrera ikasle guztiek bermaturik daukate euskal eskola publikoan dohainik eskolaratzea-, honako ondorioa atera dugu: ikasgela horiek irekitzeak dakarren urratsez urratseko ezarpen hori legeak eskatutako lehenetsunak kontuan hartzen ez dituen modu batez egiten ari da, eta hori, nahikoa arrazoi da euskal eskola publikoan plaza bat lortzeko eskubide gehiago duten beste guraso batzuk bazterretsiak geratzen ari direla baieztatzeko.

Puntu honetara iritsirik, haur hezkuntzako lehen zikloaren ezarpena planifikatzeko orduan era berean kontuan hartu beharrekoa den beste egoera bat aipatuko dugu: udal erakundeen esparruko titularitatea duten beste herri ikastetxe batzuetan zerbitzu hau nolako baldintza ekonomikotan eskaintzen ari den.

Arestian adierazi dugu eskaintza honek itxaropen handiak sortu dituela Hezkuntza Administrazioa ikastetxeetan, eta beste gauza batzuen artean, dohaintasuna ekarri diela, oro har, horretaz baliatzen direnei. Gauza jakina denez, zerbitzu hori bera eskuratu ahal izateko, beste herri administrazio batzuen titularitatepeko ikastetxeetan -oro har, udal erakundeetan- dagokion prezio publikoa ordaindu behar da, eta dagokion murrizpena aplikatzen da baldin eta eskatzaileek horretarako baldintzak betetzen badituzte.

EEPLak, bere II. tituluaren, hezkuntza jasotzeko eskubidea euskal eskola publikoan nola gauzatu arautzerakoan, dohaineko eskolaratzea aitortzen du, berau osatzen duten ikastetxeen bidez, hiru urtetik aurrerakoentzat (9.1 art.). Dohaintasunaren onura horrek, ordea, ez du bere baitan biltzen zero urtetik aurrerako eskolaratzea.

Ikuspuntu juridiko batetik, derrigorrez bere gain hartu beharrekoa ez denez eta bere dohaintasuna aurreikusten duten legezko araurik ere ez dagoenez, ezin zaio inolako eragozpenik jarri zerbitzu horren truke prezio publiko bat eskatzeari, hezkuntzakoak ez diren beste prestazio-eskubide batzuekin gertatzen den bezala; izan ere, horrelakoetan herri administrazioek dagozkion prezio publikoak ezartzen dituzte zerbitzu hori eskatzen dutenentzat, eta tarifaren murrizpenak egiten dituzte, egoki izanez gero.

Kontuan hartzen baldin badugu Autonomia Erkidegoko Hezkuntza Administrazioa bi urtekoen eskolaratzeari ekin dion tokietan dohainik egiten ari dela -eta hori ez da gertatzen Erkidego guztietan-, derrigorrezkoa gertatzen da beste herritar batzuekin konparatzea, zeren, antzeko egoeran egonik zerbitzu hori bera eskuratzen ari direnak -horiek ere herri ikastetxeetan-, nahiz titularitate ezberdin baten pean, prezio publiko bat ordaintzen ari direlako sarritan horregatik.

Konparaketa honen emaitzak ez du derrigorrez izan behar -behinik behin ez zen hori azterketa honek lortu nahi zuen helburua- Hezkuntza Saileko ikastetxeetan haur hezkuntzako lehen zikloaren eskolaratzeak duen dohaintasun hori, dagokion ordenantza fiskalaren arabera prezio bat ordaindu dadila eska litekeen beste herri ikastetxetara zabaltzea.

Hemen horren aipamena egitea xehetasun horri zor zaio, egoera berean dauden pertsona batzuk baldintza ezberdinetan eskuratzen baitute zerbitzu bera, eta horrexegatik kontuan hartu beharreko faktore bat da, eta arestian adierazitakoei gehitzen zaien beste argudio bat, hezkuntza adin-tarte honetako eskaintzaren ezarpena plangintza egoki baten emaitza izan dadin.

Beraz, aurrekoak bezain funtsezkoa den beste argudio baten aurrean gaude haur hezkuntzako lehen zikloan egungo eskola-eskaintzaren plangintza bati ekiteko, zeren plangintza hori, beti garrantzitsua izan arren, are garrantzitsuagoa baita honakoa bezalako esparru batean, non hezkuntza ez baita derrigorrezkoa, eta horrenbestez, ez dago

bermaturik eskaintza, eta gainera, dohainekoa ez denez, hori finkatuko luketen irizpide objektiborik ez dagoelako gerta liteke horrela.

Ondorioa:

Arartekoak 1996. urteari dagokion Txostenean izaera orokorrean egin zituen gomendioen artean, haur hezkuntzarekin zerikusirik zuten alderdi ezberdinak -ez soilik hezkuntza alorrekoak- azpimarratu ziren.

Haur hezkuntzaren lehen zikloak baditu zenbait irakasgai oraindik gainditu gabeak bere ezarpenean. Arrazoi horiek eragin dizkigute hemen egin ditugun gogoetak.

Hausnarketa horiek guztiak aurreuste beraren ingurukoak dira, hots: egiten diren kexa horien betiko arrazoi izan ohi diren arazo askori erantzuna eman beharko liekeen plangintza egokirik ez egotea.

Hezkuntzazkoaz gain gizarte eginkizun bat betetzen duten ikastetxe pribatuen finantzaketari erantzun bat ematea, edo haur hezkuntzako lehen zikloaren urratsez urratseko ezarpena -gauzatzen den tokietan- legeak finkatutako irizpide objektiboen arabera burutu dadin gurasoek duten eskubideari erantzun bat ematea, eta azkenik, hezkuntza adin-tarte honen eskolaratzea herri ikastetxeek dituzten baldintza berdinetan gauzatu dadila lortzea, plangintza baten esparruan konponbide bat bilatu behar zaien arazoak dira guztiak.

Horregatik, lerro hauen helburua, Euskal Eskola Publikoaren Legean aurreikusitakoaren arabera, zero urtetik aurrerako eskolaratzea ezartzeko urrats guztiak bertako 9.2 artikuluan ezarritako lehentasunekin bat datorren plangintza baten esparruan egin daitezela gomendatzea da. Halaber, lehen zikloko eskolaratzea berdintasunezko egoeran gauzatzeko egoki diren neurriak hartzea.